

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв України

РЕЛІГІЄЗНАВСТВО

Програма
для вищих навчальних закладів культури і мистецтв
I-II рівнів акредитації

Спеціальність “Музичне мистецтво”

Київ – 2006

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв України

РЕЛІГІЄЗНАВСТВО

Програма
для вищих навчальних закладів
культури і мистецтв I–II рівнів акредитації

Спеціальність
“Музичне мистецтво”

Київ 2006

Видання здійснено на замовлення Державного методичного центру навчальних закладів культури і мистецтв України

РЕЛІГІЄЗНАВСТВО

Програма

для вищих навчальних закладів культури і мистецтв
I–II рівнів акредитації. – Київ: “Фірма “ІНКОС”, 2006. – 20 ст.

Укладач	Т. В. Секан – викладач-методист Київського державного коледжу естрадного та циркового мистецтв
Рецензенти:	В. І. Кучер – доктор історичних наук, головний науковий співробітник інституту політичних досліджень НАК України В. М. Судьїн – заслужений діяч мистецтв України, професор Національного університету театру, кіно і телебачення ім. І. К. Карпенка-Карого
Відповідальний за випуск	Т. Ф. Стронько
Редактор	Ю. Д. Виноградова

- © Секан Т. В., 2006
- © Державний методичний центр навчальних закладів культури і мистецтв, 2006

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма з дисципліни “Релігієзнавство” розрахована на студентів вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації мистецьких спеціальностей на основі базової і повної загальної середньої школи.

Ця програма укладена з врахуванням вимог державного стандарту (програми) нормативної дисципліни “Релігієзнавство”, розробленого Міністерством освіти і науки України, і рекомендована для впровадження в практику даної навчальної дисципліни у вищих закладах освіти.

При підготовці програми врахований принцип комплексного вивчення студентами суспільних наук, який передбачає оволодіння ними поряд з релігієзнавством низки історичних, а також філософських, політичних, економічних, соціологічних та психологічних дисциплін.

На сучасному етапі історії України особливе місце серед соціальних, історичних, психологічних факторів національно-духовного відродження зайняв фактор релігійний. По суті, розпочався новий етап розвитку релігійних конфесій, що породив безліч проблем, пов’язаних з нормалізацією релігійного життя, пошуками шляхів урегулювання міжцерковних відносин, зокрема подолання гострих і болючих міжконфесійних конфліктів на основі конституційних положень принципу свободи совісті й відповідного законодавства про правове регулювання діяльності релігійних організацій.

Програма враховує також зміни, що відбувалися у викладанні релігієзнавства у вищій школі, специфіку фахової підготовки студентів з мистецького напрямку.

Переважною формою проведення занять є лекції і семінари. Для творчого, нестандартного осмислення ідей і положень курсу “Релігієзнавство” додаються теми семінарських занять, студентських доповідей і рефератів.

Деякі теми і окремі питання тем програми винесені на самостійне вивчення студентами.

До програми додається перелік понять, знання яких обов’язкове для кожного студента, а також список літератури з курсу “Релігієзнавство”.

Критерієм оцінки роботи студента є не стільки обсяг матеріалу, що залишився в пам’яті, скільки вміння його аналізувати, узагальнювати, активно використовувати в позанавчальній ситуації, самостійній роботі.

Програма розрахована на 27 годин. У ній подано орієнтовний тематичний план з розподілом навчального часу на вивчення окремих розділів і тем по курсах і семестрах навчання. Викладачу, за погодженням з відповідною цикловою (предметною) комісією, надається право змінювати до 20 % кількості годин у межах навчального плану.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Головними цілями навчання з релігієзнавства є:

- формування раціоналістичного наукового типу знання про релігії;
- навчання правильному орієнтуванню студента навколо релігійно-церковних питань;
- навчання застосовувати набуті знання про релігії в суспільній практиці;
- виховання у студентів загальнолюдських духовних ціннісних орієнтацій, сприйняття гуманізму та демократизму;
- виховання злагоди, терпимого ставлення до гуманістичних релігійних поглядів і переконань віруючих різних релігій і конфесій;
- виховання непримиренного ставлення до тих релігійних сект, які пропагують фізичне і духовне насильство над людиною;
- виховання національної свідомості, поваги до інших народів, їх релігійних вірувань;
- підготовка до активного громадянського життя в Українській державі.

Важливо звернути увагу на сучасну методику викладання дисципліни “Релігієзнавство”. Необхідно врахувати специфіку, рівень базових знань і здібності окремих індивідів в студентських групах, їх релігійні переконання. Тому своє заняття викладач повинен будувати різноманітно, відкидати стандартні ознаки в його структурі і методиці, “розмивати” межі між його елементами. Студент частіше проявляє себе в процесі вивчення нового матеріалу, бесіди, дискусії, диспуту, а не під час стандартного опитування. Успішним є те навчання, яке створює атмосферу зацікавленої небайдужості до матеріалу.

Будь-яку форму релігії доцільно розглядати з позицій ретроспективного методу, висвітлюючи історичні особливості виникнення та еволюції релігійних вірувань і вчень, ту роль, яку вони фактично відігравали на певних етапах розвитку суспільства. Вивчати релігійне середовище доцільно лише в тісному зв'язку з конкретно-історичними, соціальними, етнічними і культурними явищами, під впливом яких формуються ті чи інші релігійні вірування і культури.

Релігію як історичне явище необхідно вивчати, керуючись науковою точкою зору.

Теми і окремі питання тем, що виносяться на самостійне вивчення студентами:

1. Тема 1.2. “Релігія як сфера духовної культури, її елементи, структура та функції”: функції релігії та її роль у суспільному бутті.

2. Тема 4.3. “Природничонаукове вільнодумство”: сучасні організації вільнодумців.

3. Тема 5.1. “Поняття свободи совісті як конституційно-правової категорії” (повністю тема).

4. Тема 5.2. “Особливості закону про свободу совісті та релігійні організації” (повністю тема).

Основні поняття з курсу “Релігієзнавство”, які повинен знати студент: релігієзнавство; релігія; політеїзм; монотеїзм; релігійні вірування; язичницька релігія; релігійні культури (магія, фетишизм, анімізм, тотемізм, землеробські культури, шаманізм); національні релігії (іудаїзм, індуїзм, конфуціанство, даосизм, синтоїзм, зороастризм /парсизм/, джайнізм, сикхізм); світові релігії (буддизм /дзен-буддизм/, ламаїзм, християнство /православ'я, католицизм, протестантизм/, іслам); релігійні конфесії; релігійні секти; автокефальна церква; уніатська церква; греко-католицька церква; софійний характер; помісна церква; філософія релігії; богослов'я (теологія); догмат; Бог; іпостась; “святе”; святий; провидіння; подвижник; праведник; страждання; віруючий(ча); дух; душа; ангел; сатана; гріх; піст; жертвоприношення; замова; заповіді; ідол; богослужіння; ритуал; церква; церковна ієрархія; інквізиція; цензура (церковна); схоластика; клерикалізм; антиклерикалізм; богохульство; ересь; еретик; релігійний нігілізм; вільнодумство; атеїзм; гуманізм; свобода совісті; відокремлення церкви від держави.

Основні вміння

Студент повинен вміти:

- а) користуватися науковою, релігійною термінологією (основними поняттями і визначеннями);
- б) правильно орієнтуватися в релігійно-церковних питаннях, визначати загальні релігійні явища і процеси;
- в) оцінювати з раціоналістичної точки зору стан релігійного життя в суспільстві, його духовний розвиток;
- г) пояснити причини важливих релігійних подій, явищ і процесів, що відбуваються в суспільному житті Української держави та за її межами.

Студенти повинні навчитися складати конспект, готувати повідомлення, доповідь, брати участь у дискусії, диспуті, конференції. Необхідно навчити студента висловлювати свої думки і відстоювати свою точку зору, використовувати свої знання при прийнятті рішень суспільного значення.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ

Рівні навчальних досягнень	За 5-бальною	За 12-бальною	КРИТЕРІЇ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ
I. Початковий	2-	1	Студент може назвати 1–2 релігії, їх головних богів або релігійні терміни чи постаті.
	2	2	Студент може назвати кілька релігій, їх головних богів, кілька релігійних термінів чи постатей, вибрати правильний варіант відповіді із двох запропонованих (на рівні “так – ні”), визначити послідовність подій (на рівні “раніше – пізніше”).
	2+	3	Студент може розповісти кількома реченнями про одну з релігій, її головне божество чи релігійну постать; впізнати релігію, її головне божество, релігійну постать, подію чи релігійне явище за описом; має загальне уявлення про географію розповсюдження світових і національних релігій.
II. Середній	3-	4	Студент може репродуктивно відтворювати частину фактичного матеріалу на релігійну тематику, релігійні поняття і терміни, податні в тексті підручника або викладачем; вміти географічно локалізувати ореол розповсюдження тієї чи іншої релігії.
	3	5	Студент може за допомогою викладача послідовно викласти значну частину фактичного матеріалу на релігійну тематику; визначити окремі ознаки релігійних понять і наводити приклади; знати основні релігійні терміни та орієнтуватися в послідовності релігійних подій.

Рівні навчальних досягнень	КРИТЕРІЇ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ		
	За 5-бальною	За 12-бальною	
	3+	6	Студент може в цілому самостійно висвітлити значну частину фактичного матеріалу на релігійну тематику; дати характеристику релігійного явища, відтворити загальну картину релігійного процесу; визначити релігійні поняття; користуватися додатковими джерелами інформації на релігійну тематику (наочними та текстовими посібниками) за допомогою викладача.
III. Достатній	4-	7	Студент може самостійно викласти матеріал теми, завершуючи його висновками; правильно застосовувати релігійні поняття і термінологію; самостійно користуватися додатковими джерелами інформації на релігійну тематику.
	4	8	Студент уміє аналізувати, порівнювати, узагальнювати матеріал теми; синхронізувати релігійні події, явища; встановлювати причинно-наслідкові зв'язки та аналізувати додаткові джерела інформації на релігійну тематику за допомогою викладача.
	4+	9	Студент вільно оперує матеріалом теми, самостійно встановлює причинно-наслідкові зв'язки та аналізує додаткові джерела інформації на релігійну тематику; вміє висловлювати власну точку зору стосовно тієї чи іншої релігійної події, явища, процесу.
IV. Високий	5-	10	Студент вміє порівнювати зміст та характер релігійних подій, визначити окремі тенденції та протиріччя того чи іншого релігійного процесу, робити аргументовані висновки, відрізнити упереджену інформацію від неупередженої, сприймати супротивну позицію як альтернативну.
	5	11	Студент вільно висловлює власні судження і переконливо їх аргументує; самостійно знаходить інформацію на релігійну тематику в додаткових джерелах (довідники, енциклопедії тощо), вільно орієнтується в релігійній термінології; визначає основні тенденції та протиріччя релігійного процесу, використовує набуті знання і вміння в практичній діяльності (участь у дискусіях, диспутах, “круглих столах” тощо).

Рівні навчальних досягнень	КРИТЕРІЇ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ	
	За 5-бальною	За 12-бальною
5+	12	Студент вміє самостійно набувати знання і застосовувати їх; здатний до самостійного критичного ставлення до релігійних явищ і подій, використовує різні види доказів і спростування, презентує власну інтерпретацію релігійних явищ, виявляє закономірності релігійного процесу.

ОРІЄНТОВНИЙ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Назва розділу, теми	Кількість годин			
	Усього	із них лекц.	із них прак.	із них само.
III курс, VI семестр				
Розділ 1. Релігія як суспільне явище і складова частина духовної культури				
Тема 1.1. Сутність і походження релігії	1	1	–	–
Тема 1.2. Релігія як сфера духовної культури, її елементи, структура та функції	2	1	–	1
Розділ 2. Релігії світу				
Тема 2.1. Племенні культури (магія, фетишизм, анімізм, тотемізм, землеробські культури, шаманізм)	0,5	0,5	–	–
Тема 2.2. Ранні національні релігії (Стародавнього Єгипту, народів Двортччя, Стародавньої Індії, Стародавнього Риму, Давньогрецька релігія)	1	1	–	–
Тема 2.3. Пізні національні релігії (іудаїзм, індуїзм, конфуціанство, даосизм, синтоїзм, зороастризм /парсизм/, джайнізм, сикхізм)	2	2	–	–
Тема 2.4. Світові релігії (буддизм /дзен-буддизм/, ламаїзм, християнство: православ'я, католицизм, протестантизм. Біблія. Іслам)	6	4	2	–

Назва розділу, теми	Кількість годин			
	Усього	із них лекц.	із них прак.	із них само.
Розділ 3. Історія і сучасний стан релігій в Україні				
Тема 3.1. Софійний характер київського християнства	2	1	1	–
Тема 3.2. Рух за незалежну Руську митрополію і Українську православну церкву	2	1	1	–
Тема 3.3. Українська греко-католицька церква	1	1	–	–
Тема 3.4. Нетрадиційна релігійність та Україна (церква уніфікації, рух Харе Крішна, церква сайєнтології, бахаїзм)	0,5	0,5	–	–
Тема 3.5. Релігія і церква в Україні сьогодні	1	1	–	–
Розділ 4. Історичні форми критичного аналізу релігії				
Тема 4.1. Вільнодумство Стародавнього світу, Середньовіччя, епохи Відродження і періоду ранніх буржуазних революцій	1	1	–	–
Тема 4.2. Радикальні форми вільнодумства: французький атеїзм XVIII ст. і марксистсько-ленінський атеїзм	1	1	–	–
Тема 4.3. Природничонаукове вільнодумство	2	1	–	1
Розділ 5. Конституційні гарантії і правове регулювання свободи совісті в Україні				
Тема 5.1. Поняття свободи совісті як конституційно-правової категорії	2	–	–	2
Тема 5.2. Особливості закону про свободу совісті та релігійні організації	2	–	–	2
Залік				
Усього:	27	17	4	6
Разом:	27	17	4	6

ЗМІСТ ТЕМ ПРОГРАМИ

Тема 1.1. Сутність і походження релігії

Основні релігійні концепції та їх загальна характеристика. Визначення поняття “релігія” як однієї з форм суспільної свідомості. Суттєва особливість релігії – фантастична форма відображення дійсності. Релігійна віра. Коли і як виникла релігія? Релігійна міфологія. Політеїзм. Монотеїзм.

Тема 1.2. Релігія як сфера духовної культури, її елементи, структура та функції

Релігія як сфера духовної культури. Релігійна психологія. Релігійна ідеологія. Релігійний культ. Функції релігії та її роль у житті суспільства. Ілюзорно-консервативна функція релігії. Світоглядна функція релігії.

Регулятивна функція релігії. Інтеграційна функція релігії. Ілюзорно-компенсаторна функція релігії. Історична місія релігії.

Тема 2.1. Племенні культури (магія, фетишизм, анімізм, тотемізм, землеробські культури, шаманізм).

Конгломерат місцевих традицій і ритуалів. Уособлення небесних і атмосферних явищ. Релігійно-міфологічні уявлення. Поклоніння духам. Відсутність професійних служителів культу. Особливі, різноманітні форми відправлення культів. Ранні форми релігії, їх особливості.

Тема 2.2. Ранні національні релігії (Стародавнього Єгипту, народів Дворіччя, Стародавньої Індії, Стародавнього Риму, Давньогрецька релігія)

Історичне підґрунтя виникнення та існування ранніх національних релігій. Відсторонення від офіційного культу низів суспільства. Порівнянна маложивучість ранніх національних релігій. Суворий політеїзм. Зародження вчення про загробну (посмертну) віддачу. Обов'язковість і складність жертвоприношень.

Тема 2.3. Пізні національні релігії (іудаїзм, індуїзм, конфуціанство, даосизм, синтоїзм, зороастризм /парсизм/, джайнізм, сикхізм).

Охоплення релігійним впливом всіх соціальних шарів населення у межах однієї національності. Історичний ґрунт виникнення пізніх національних релігій. Значне збільшення масштабів впливу та велика живучість пізніх національних релігій. Єдність політеїзму і монотеїзму. Спрощення жертвоприношень. Розвиненість вчення про загробні відплати.

Тема 2.4. Світові релігії (буддизм /дзен-буддизм/, ламаїзм, християнство: православ'я, католицизм, протестантизм. Біблія. Іслам)

Виникнення наднаціональних або світових релігій.

Легенда про Будду. Абсолют буддизму – власне людське життя є обов'язково стражданням і злом. Шлях до порятунку: сансара, нірвана. Моральні заповіді буддизму.

Ламаїзм – одна з поширених форм буддизму. Культ шанування лами.

Дзен-буддизм – один з різновидів буддизму. Провідна роль монастиря. Творча інтелігенція і дзен-буддизм.

Зародження християнства. Месіанство. Вселенські Собори. Великий церковний розкол.

Православ'я, основа його вчення. Таїнства. Головні церковні свята: Різдво Христове, хрещення Господнє; стрітення, вхід Господній в Єрусалим, вознесіння Господнє, Трійця; або П'ятидесятниця; Спас, Здвиження, Богородичні свята, свято Різдва Богородиці, свято Уведення, Благовіщення, свято Першої Пречистої, Пасха (Великдень).

Католицизм, основа його вчення. Вчення про зверхність римського папи та догмат папської непогрішності у справах віри й моралі. Ватикан.

Протестантизм, основа його вчення. Протестантські церкви: лютеранська, реформатська, менонітська, анабаптистська, англіканська, пуританська, конгрегаціоналістська. Спрощення і заперечення церковної католицької ієрархії, ряду культів і таїнств. Протестантські секти: методисти, лютерани, баптисти, адвентисти, п'ятидесятники, свідки Єгови.

“Святе письмо” Біблія. Старий і Новий заповіти, їх характеристика. Десять заповідей Божих. Дві головні нові заповіді Божі. Обов'язки християнина. Сім святих таїнств, які визначають повноту і доскона-

лість благодаті Божої. Основні канони, які кожний християнин повинен знати і в них вірувати. Плоди Духа Святого. Три головні християнські чесноти. Сім дарів Духа Святого, якими духовно квітне і благоприкрашається церква Христова. Гріхи смертні з протилежними їм чеснотами. Блаженства євангельські.

Іслам – “наймолодша” світова релігія. Вчення про Бога Аллаха і його посланців – Мухаммеда і Алі. Коран. Сунна. Сунітська та шийтська течії в ісламі. Головні ісламські свята: ураза-байрам, курбан-байрам, мірадж, маулуд, суннет, шахсей-вахсей (ашура).

Тема 3.1. Софійний характер київського християнства

Утвердження християнства в Україні. Місійні подорожі апостола Андрія і папи Климента IV в землі українські. Активний духовний пошук універсальної ідеї єдиного Бога. Феномен “двовір’я” в процесі християнізації Київської Русі. Візантійські джерела української християнізації. Князь Аскольд і запозичення християнства (860 р.). Хрещення Київської Русі і її хреститель – князь Володимир (988 р.). Спроби проголошення автокефалії Київської метрополії. Толерантність київського християнства. Оформлення патріотично-євангельської традиції в київському християнстві. Софіологія як форма існування релігійно-філософських ідей в київському християнстві. Вчення про Софію як “Премудрість Божу”. “Філософія серця” Г. Сковороди і П. Юркевича – філософське обґрунтування особливого духовного шляху київського християнства. Іпостасна природа Софії і поширення культу Богородиці в київському християнстві.

Тема 3.2. Рух за незалежну Руську метрополію і українську православну церкву

Поділ Київської метрополії на Литовську (Київську) і Московську в середині XV століття. Початок автокефалії Руської православної церкви і встановлення патріаршества. Перехід Київського митрополита під юрисдикцію Московського патріарха і початок руху за автокефалію православної церкви в Україні. Національне оновлення церковного життя в Україні після лютневої 1917 року революції в Росії. Всеукраїнська православна церковна рада (ВПЦР). Всеукраїнська спілка православних парафій (ВСПП). Українська автокефальна православна церква (УАПЦ).

Зростання напруженості в українському православному середовищі після розпаду СРСР. УПЦ МП. УПЦ КП. УАПЦ.

Тема 3.3. Українська греко-католицька церква

Уніатська церква, її творення, розвиток. Протистояння з православною церквою. Скинення польського духовного поневолення в уніатській церкві у XIX столітті. “Руська трійця”. Маркіян Шашкевич. Подвижницька роль УГКЦ. Митрополит А. Шептицький.

Тема 3.4. Нетрадиційна релігійність та Україна (церква уніфікації, рух Харе Крішна, церква сайєнтології, бахаїзм)

Апеляція до окремих сюжетів та епізодів священних книг – вихідний матеріал для нових культів до побудови власних фантастичних доктрин. Ізоляція членів общин нових культів від зовнішнього світу. Посилення психічного впливу на членів общин. Провокування кінця світу. “Пророки” і “месії”.

Культи, що проголошують себе варіантами християнства. “Східні” групи культів і містика. Культ “духовних” вправ, психотерапевтичних сеансів і процедур.

Тема 3.5. Релігія і церква в Україні сьогодні

Багатоконфесійність українського суспільства. Внутріконфесійні чвари в українському православ’ї. Пошуки злагоди на основі автокефальності православної церкви. Подолання релігійної нетерпимості в Україні – головна мета духовного об’єднання народу.

Тема 4.1. Вільнодумство Стародавнього світу, Середньовіччя, епохи Відродження і період ранніх буржуазних революцій

Оформлення вільнодумства як найкращого способу пошуку істини. Перші прояви критичного ставлення до релігії. Філософська критика релігії. Античний період розвитку вільнодумства. Виникнення матеріалістичного світогляду.

Теорія “двоїстої істини”. Авіценна. Народні антиклерикальні рухи Середньовіччя.

Розвиток науки і посилення матеріалістичної тенденції в епоху Відродження. Реформація, гуситський рух, селянські війни. Боккаччо, Леонардо да Вінчі, Ніколай Копернік, Джордано Бруно, Галілео Галілей, Френсіс Бекон, Томас Гоббс, Бенедикт Спіноза. Нові значні кроки у розвитку вільнодумства.

Тема 4.2. Радикальні форми вільнодумства: французький атеїзм XVIII ст. і марксистсько-ленінський атеїзм

Просвітительство. Ідеї віротерпимості і свободи совісті, розмежування моралі та релігії. Атеїзм. Енциклопедисти. Дідро, Гольбах, Гельвецій. Радикальна критика релігії і церкви. Людвіг Фейербах. Розкриття соціальної ролі релігії К. Марксом і Ф. Енгельсом, їх класовий підхід до проблем духовного життя. В. І. Ленін і практична реалізація положень пролетарського атеїзму.

Тема 4.3. Природничонаукове вільнодумство

Розвиток позитивних знань про живу і неживу природу. Значення теорії Коперніка. Деїзм як форма вільнодумного світорозуміння. Луї Пастер. Теорія еволюції Чарльза Дарвіна. Розширення наукових горизонтів вчення про всевіт. Сучасні організації вільнодумців.

Тема 5.1. Поняття свободи совісті як конституційно-правової категорії

Свобода совісті – конкретний прояв свободи людини в суспільстві. Виховання і формування совісті. Свобода совісті як правове явище, її місце серед інших прав і свобод людини. Історичні аспекти свободи совісті. Закріплення Конституцією України відокремлення церкви від держави.

Тема 5.2. Особливості закону про свободу совісті та релігійні організації

Необхідність законодавчого регулювання відносин між релігійними і нерелігійними групами населення. Законодавче закріплення по-

літико-правових та ідеологічних умов для здійснення свободи совісті в українській державі. Різні форми вияву свободи совісті. Секуляризація державно-правових відносин стосовно релігії. Законодавче оформлення в Україні діяльності релігійних організацій. Законні підстави припинення діяльності релігійних організацій. Законодавство про регламентацію майнових відносин між державою, громадськими організаціями і громадянами з метою здійснення релігійних культів.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття № 1.

Тема 2.4. Світові релігії (2 години)

1. Буддизм /дзен-буддизм/. Ламаїзм.
2. Християнство: а) православ'я; б) католицизм; в) протестантизм.
3. Біблія – “святе письмо” християнства.
4. Іслам.

Семінарське заняття № 2.

Тема 3.1. Софійний характер Київського християнства (1 година).

1. Проникнення християнських ідей і цінностей до язичницького середовища.
2. Боротьба християнства та інших світових релігій за сфери впливу і остаточне проголошення християнства державною релігією Київської Русі.
3. Створення Київської митрополії та її занепад.

Семінарське заняття № 3.

Тема 3.2. Рух за незалежну Руську митрополію і Українську православну церкву (1 година).

1. Прихід в Україну московської православної церкви.
2. Рух за автокефалію православної церкви в Україні.

ТЕМИ ДОПОВІДЕЙ І РЕФЕРАТІВ

1. Релігія як форма духовної культури.
2. Функції релігії та її роль у житті суспільства.
3. Племенні культури.
4. Релігії Стародавнього Єгипту.
5. Давньогрецька релігія.
6. Релігії Стародавнього Риму.
7. Іудаїзм.
8. Індуїзм.
9. Конфуціанство.
10. Даосизм.
11. Синтоїзм.
12. Буддизм.
13. Становлення християнства. Причини церковного розколу.
14. Православ'я.
15. Католицизм.
16. Протестантизм.
17. Біблія. Книги Старого заповіту.
18. Біблія. Книги Нового заповіту.
19. Іслам.
20. Софійний характер київського християнства.
21. Рух за незалежну Українську православну церкву.
22. Українська греко-католицька церква.
23. Нетрадиційна релігійність та Україна.
24. Вільнодумство епохи Відродження.
25. Радикальні форми вільнодумства.
26. Природничонаукове вільнодумство.
27. Конституційні гарантії і правове регулювання свободи совісті в Україні.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Основними напрямками самостійної роботи студентів з курсу “Релігієзнавство” є підготовка до семінарських занять, написання рефератів, доповідей, повідомлень, а також вивчення окремих питань, виснесених у робочій навчальній програмі на самостійне опрацювання.

У підготовці семінарського заняття, написанні реферату, доповіді, самостійному вивченні окремих питань курсу студент в першу чергу повинен уявити завдання.

Для цієї підготовки студенту рекомендується мати окремий зошит або відвести певну частину зошита для конспектування лекцій, де він міг би робити відповідні помітки, записи, складати тези, конспектувати чи робити витяги з першоджерел тощо.

Готуючись до семінарського заняття, студент спочатку на основі конспекту лекцій складає розгорнутий орієнтовний план відповідей на кожне питання. Надалі – головне правильно підібрати і ефективно опрацювати рекомендовану літературу.

Це можна зробити як у читальному залі свого навчального закладу, так і в бібліотеках вузів, з якими заклад перебуває у навчальному комплексі.

Студент уважно знайомиться із змістом вибраної літератури, відшукує для висвітлення того чи іншого питання певні розділи, глави, інші матеріали та занотовує в своєму зошиті номери сторінок, які відповідають змісту завдання. Потім уважно читає вибране, а в разі необхідності конспектує і робить витяги з літературних текстів. Врешті, засвоївши прочитане, студент за розгорнутим планом та законспектованими матеріалами складає тези своєї відповіді, обов'язково робить узагальнення і висновки з кожного питання. При цьому слід передбачити з боку опонентів можливі запитання та окремо підготувати на них також короткі відповіді. Для доповнення інших відповідей, якщо студент знайшов цікавий матеріал, складається повідомлення.

Доповідь на конференцію готується також за вказаною послідовністю, однак студент її повністю конспектує.

Приймаючи участь у дискусіях, “круглих столах”, диспутах, студент, спираючись на методику підготовки до семінарських занять і доповідей, створює для себе різні варіанти питань та план-конспект відповідей на них.

З питань тематичного плану робочої програми, що визначені для самостійного вивчення, студент складає схемоконспект, де фіксує основні положення, поняття, визначення, коротко розкриває їх зміст.

Специфіка мистецьких навчальних закладів, а саме: широке використання індивідуальних графіків навчання, вимагає активного впровадження в навчальний процес такої форми контролю якості знань студентів, як написання ними рефератів.

За визначеним переліком викладач обирає для студента теми рефератів і терміни їх виконання та подання на перевірку. Кількість тем рефератів для тих студентів, котрі перебувають на індивідуальному графіку навчання, встановлюється викладачем у залежності від різних умов проходження ним цього графіку, але не менше 2-х рефератів у кожному семестрі.

Реферат складається з титульної сторінки, змісту, вступу, окремих вузлових питань (кількість і назва визначається змістом теми), висновків і списку використаної літератури та інших матеріалів. Об'єм реферату становить 15–20 написаних від руки сторінок учнівського зошита чи 6–8 сторінок друкованого машинописного тексту. Реферат (якщо він не друкований) повинен бути написаний чітким та розбірливим почерком. Сторінки написаних власноруч і друкованих рефератів мають бути пронумеровані, дотримано інтервал між рядками і розміри полів для зауважень викладача, правильно зроблені посилання на використану під час написання літературу. На титульній сторінці вказують назву навчального закладу і реферату, прізвище та ініціали студента, курс і групу. В кінці реферату, після списку використаної літератури, студент ставить особистий підпис.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Калінін Ю. А., Харьковщенко Є. А.* Релігієзнавство. Підручник. – К., 1998.
2. *Біблія.* – К., 1992. 1220 с.
3. *Дулуман Є. К.* Релігія як соціально-історичний феномен. – К., 1974.
4. *Беленький Л. С.* О мифологии и философии Библии. – М., 1977.
5. *Гараджа В. И.* Протестантизм. – М., 1971.
6. *Гордиенко Н. С.* Современная православная церковь. – Л., 1986.
7. *Дарманський П. Ф.* Земні джерела "Святого писма". – К., 1985.
8. *Ислам.* Религия. Общество. Государство. – М., 1984.
9. *Брайчевський М. Ю.* Утвердження християнства на Русі. – К., 1989.
10. *Історія християнської церкви на Україні (релігієзнавчий довідковий нарис).* – К., 1989.
11. *Запровадження християнства на Русі.* – К., 1988.
12. *Огієнко І. І.* Українська церква. – К., 1993.

Навчальне видання

РЕЛІГІЄЗНАВСТВО
Програма
для вищих навчальних закладів культури і мистецтв
I–II рівнів акредитації

Укладач Т. В. Секан

Формат 60×84/16. Папір офсетний. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 1,16. Наклад 100 прим.

Видавництво “Фірма “ІНКОС”
14116, м. Київ, вул. Маршала Рибалка, 10/8;
Тел./факс: (044) 206-47-29, 206-47-21
E-mail: inkos@carrier.kiev.ua,
inkos@ln.kiev.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного
реєстру видавців, виробників і розповсюджувачів
видавничої продукції № 2006 від 04.11.2004 р.